

СЕКЦІЯ 2 МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ФАХОВОЮ ПЕРЕДВИЩОЮ ОСВІТОЮ

SYSTEM OF INFORMATION-ORGANIZATIONAL MECHANISMS OF MANAGEMENT OF PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION

Стаття присвячена механізмам інформаційного забезпечення публічної влади в Україні. З'ясовано, що найважливішим чинником, який визначає ефективність державної влади, є рівень її інформаційного забезпечення, ступінь оснащення сучасними технічними, технологічними й телекомунікаційними системами. Визначено, що інформаційні технології розпочали трансформацію державного управління, щоб пристосувати його до інформаційної ери. Подано класифікацію механізмів інформаційного забезпечення публічної влади за суб'єктом управління, за функціональним призначенням і за напрямом діяльності. Систематизовано механізми інформаційного забезпечення за напрямом діяльності, зокрема механізми електронної демократії, механізми електронного документообігу, механізми надання послуг органами публічної влади й механізми інформаційної комунікації. Запропоновано модернізувати механізми інформаційного забезпечення органів публічної влади відповідно до вимог інформаційного суспільства, що передбачає запровадження методу проєктного менеджменту й створення нових складників: нормативно-правових, заснованих на системі національного інформаційного законодавства; організаційно-технологічних, що базуються на системі національних інформаційних ресурсів; техніко-економічних, що базуються на науково-технічному й виробничому комплексі інформаційної індустрії та ринку продукції та послуг інформаційної індустрії; соціально-освітніх, заснованих на системі масового інформаційного навчання та освіти, підготовки й перепідготовки професійних кадрів для інформаційної сфери. Обґрунтовано механізми, принципи й моделі державно-громадського управління фаховою передвищою освітою, запропоновано створення комплексу нових механізмів взаємодії держави й громади під час управління фаховою передвищою освітою, запропоновано створення комплексу нових механізмів взаємодії держави й громади щодо сумісної співпраці й спільного управління закладом фахової передвищої освіти, впровадження системи законодавства у сфері освіти задля покращення якості освіти й формування нового покоління конкурентоспроможних випускників на ринку праці.

Ключові слова: інформація, інформаційне суспільство, механізми інформаційного забезпечення, публічна влада, заклади фахової передвищої освіти.

The article is devoted to mechanisms of information support of public power in Ukraine. It was found that the most important factor is determined the effectiveness of the government, it is the level of information, degree equipped with modern technical, technological and telecommunications systems. Determined that information technologies have begun the transformation of public administration in order to adapt it to the information era. Presented classification mechanisms of information support for the activity, including: mechanisms of electronic democracy, electronic document mechanisms, mechanisms of service delivery by public authorities and mechanisms for information communication. An update of mechanisms of information public authorities according to the information society, which includes the introduction of project management methods and new components: legal, based on national information system of legislation, organizational and technology-based system of national information resources, technical economic, based on scientific, technical and manufacturing complex information industry and market products and services information industry, social, educational, based on a system of mass education and information education, training and retraining of professional staff for the information field.

Mechanisms, principles and models of state-public management of professional pre-higher education are substantiated, a set of new mechanisms of interaction between the state and community during management of professional pre-higher education is proposed, in particular raising the level of informing local and community representatives about joint cooperation and joint management, introduction of a system of legislation in the field of education to improve the quality of education and the formation of a new generation of competitive graduates in the labor market. **Key words:** information, information society, mechanisms of information, dataware, public authorities, institutions of professional pre-higher education.

УДК 3.351.37.07
DOI <https://doi.org/10.32843/rma2663-5240-2020.20.3>

Беляєва О.П.

здобувач

Навчально-науково-виробничий центр
Національного університету цивільного
захисту України
заступник директора з навчальної
та виховної роботи
Сумський коледж економіки і торгівлі

Постановка проблеми в загальному вигляді. Світова практика свідчить про те, що в другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. невіддільним компонентом державно-громадського управління фаховою передвищою освітою

стала інформація. Роль інформаційно-організаційних механізмів у сфері державно-громадського управління фаховою передвищою освітою постійно зростає. Розвиток засобів комунікації привів до виділення інформаційних

ресурсів в окремий специфічний вид інструментів державної політики у сфері освіти. У державно-громадській діяльності відзначається швидке зростання обсягів управлінської інформації. Однак, незважаючи на велику кількість документації, менеджерам освіти бракує інформації для прийняття рішень. Розв'язання цього питання можливе шляхом запровадження сучасної системи інформаційно-організаційних механізмів у державно-громадському управлінні фаховою передвищою освітою, що дасть змогу підвищити ефективність функціонування органів державної влади.

Керівнику закладу належить важлива роль в управлінських технологіях і процесах. Оперативний аналіз інформації органами влади центрального, регіонального й місцевого рівнів сприяє своєчасному прийняттю управлінських рішень. На шляху розвитку освітнього середовища в Україні існує цілий ряд проблем, які потребують розв'язання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями різноманітних аспектів інформаційно-організаційних механізмів органів державно-громадського управління займалися такі вчені: О. Бухтатий [1], М. Дітковська, М. Дзюба, Н. Драгомирецька й інші. Інформаційно-аналітичну діяльність органів влади, роль інформації в процесі прийняття державно-управлінських рішень досліджували такі науковці, як В. Дзюндзюк [5], А. Дегтяр [3], О. Крюков [9], Ю. Машкаров, Н. Нижник, А. Панчук, І. Почепцов, О. Соснін, С. Чукут та інші. Питання розвитку інформаційного суспільства в Україні, впровадження в Україні технологій електронного урядування розглядаються в працях А. Семенченка, О. Орлова й інших. Проблемам інформаційного забезпечення присвятили свої дослідження такі зарубіжні вчені, як У. Дайзард, Г. Вайнштейн [2].

Виділення не вирішених раніше частин проблеми. Одним із пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток демократичне суспільство, в якому кожен міг би створювати й накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними, щоб дати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному й особистому розвитку й підвищуючи якість життя.

Стрімкі зміни ставлять на порядок денний питання зміни підходів, методів, стилів суспільних відносин і поступового перетворення жорсткого субординаційного управління на більш демократичне. Це вимагає суттєвої перебудови системи управління фаховою передви-

щою освітою, оновлення інформаційно-організаційних механізмів в управлінні.

Мета статті – на основі аналізу особливостей інформаційно-організаційних механізмів державно-громадського управління фаховою передвищою освітою виявити наявні проблеми управління. Нині, в умовах реформування, державне управління фаховою передвищою освітою неможливе без інформаційних потоків, що дає змогу підвищити ефективність функціонування органів державно-громадського управління шляхом зменшення інформаційного навантаження на керівників закладів фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Перешкодою під час побудови оновленого суспільства в більшості країн світу, в тому числі й в Україні, є «інформаційна нерівність» населення планети, окремих країн, забезпечення інформаційної безпеки. Серед проблем інформаційного суспільства насамперед говорять про «цифрову нерівність» – різницю в доступі до соціальних, економічних, освітніх, культурних та інших послуг інформаційних комп'ютерних технологій.

Широке використання інформаційних технологій дозволяє ефективно забезпечувати суспільство доступом до соціальних благ. Натепер розрив між індустріальними й менш розвиненими країнами, молодим і старшим поколінням, між тими, хто вміє працювати з новими інформаційними технологіями, й тими, хто не вміє, швидко збільшується.

Нерівність проявляється в усіх сферах життя людини: в доступі до життєво важливих ресурсів (продовольчих, сировинних, енергетичних і тому подібних), до робочих місць, освіти, медичних послуг, культурної спадщини й іншого. В основі нерівності лежить різниця людей у фінансовому чи соціальному статусі, освіті, віці, місці проживання, расі й іншому. Нерівність накладає свій відбиток не тільки на відносини між людьми, а й на міждержавні відносини.

Серед національних пріоритетів державної освітньої політики інформатизації визначено необхідність створення інфраструктури, інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, інформаційних систем, автоматизованих баз даних і використання засобів інформаційно-комунікативних технологій (далі – ІКТ) із метою забезпечення вільного доступу до ресурсів комп'ютерних мереж. Однак нерозв'язаною залишається не лише проблема недостатнього розвитку інформаційних ресурсів, інформаційних технологій, інформаційних систем управління, а й повільного їх впровадження в практику управління закладом

фахової передвищої освіти через недостатню готовність більшості керівників до здійснення інформаційної діяльності. Ефективність управління закладом фахової передвищої освіти значною мірою визначається професійною кваліфікацією, управлінською та інформаційною культурою керівних кадрів.

За принципом використання ІКТ населення можна поділити на три групи:

- тих, хто використовує ІКТ, – ця група складається з людей, які активно творять нове інформаційне середовище й активно ним користуються, мають відповідні навички;

- тих, хто хоче використовувати новітні технології, але поки з певних причин не може, – складається з людей, які мають бажання, але не мають можливості доступу до ІКТ. Обмеження доступу можуть бути як технічними (відсутність необхідного апаратного забезпечення), так і економічними (висока вартість послуг);

- тих, хто з різних причин не хоче використовувати новітні технології, – ця група містить тих, для кого все, що пов'язане з ІКТ, перебуває в зоні відчуження – це інформаційно пасивні громадяни, а також ті, хто заперечує нововведення в принципі [10].

Натепер не існує загальноприйнятої системи оцінних критеріїв із вимірювання «цифрового розриву». Сучасні дослідники «цифрової нерівності» Д. Дубов, С. Дубова виділяють основні напрями, дослідження яких буде сприяти розв'язанню питання «цифрового розриву», зокрема:

1. Формування сприятливих умов для розвитку інформаційного суспільства й освітнього середовища через створення відповідної законодавчої, суспільної та економічної бази. У розвитку модернізованого суспільства й у подоланні проблеми «інформаційної нерівності» особливе місце займає чинна законодавча база. В Україні прийнято низку законів і програм (зокрема, «Національну доктрину розвитку освіти», «Програму розвитку освіти до 2025 року», «Проект Концепції Розвитку Освіти України на період 2015–2025 років»).

Для успішного подолання інформаційної прірви, яка існує між Україною та провідними світовими державами, потрібна цілеспрямована державна політика з розвитку ІКТ в Україні. Законодавча база повинна стимулювати конкуренцію на ринку ІКТ, що врешті-решт приведе до зменшення вартості ІКТ для населення та, як наслідок, збільшить кількість громадян, що втягнуті в процеси інформатизації та отримання якісної освіти. Важливо не просто унормувати доступ до інформації, під яким розуміють загальний порядок одержання, використання, поширення та зберігання інформації.

2. Забезпечення потенційної можливості доступу населення до ІКТ шляхом співпраці держави й громадського сектора.

3. Сприяння оновленню змісту освіти.

4. Концентрація зусиль держави й громади для розвитку загальнодоступних електронних інформаційних ресурсів.

5. Забезпечення можливості отримання знань, вмінь і навичок під час дистанційної освіти з використанням ІКТ для всіх верств населення.

Зважаючи на відносно недавнє розповсюдження комп'ютерної техніки, в Україні широкі верстви населення не охоплені програмами комп'ютерної освіти. Ця проблема характерна не тільки для України, але й для розвинутіших країн. Однак у цих країнах намагаються активно підвищувати комп'ютерну освіту населення. Поряд зі слабкою комп'ютерною освітою суттєвою проблемою є невміння працювати з мережею Інтернет, використовувати її пошукові можливості, незнання всіх можливостей, що надає мережа Інтернет.

Інформаційні й комунікаційні технології (ІКТ) за короткий час стали невіддільною складовою частиною сучасного суспільства. У багатьох країнах світу вільне володіння цими технологіями є складовою частиною базової освіти. Упровадження в освіту ІКТ сприяє підвищенню її якості, а також удосконаленню організації освітнього закладу й управління ним. Застосування інформаційних технологій у системі управління освітою особливо необхідне, оскільки саме управлінські рішення спроможні змінити всю систему в цілому, а від їх правильності й своєчасності залежить ефективність системи освіти. Одним із методів удосконалення системи управління освітою є впровадження інформаційних систем. Це дозволяє оптимізувати процес обміну інформацією, зменшити обсяг роботи адміністратора системи освіти й дозволяє йому приймати ефективні управлінські рішення.

Використання ІКТ в управлінні закладом фахової передвищої освіти є важливою складовою частиною розвитку єдиного інформаційного освітнього простору навчального закладу. Без чіткої організації роботи адміністрації закладу освіти неможливо організувати управління всією системою в цілому.

Найкращим шляхом до інформаційного суспільства для України могло б бути поліпшення власних інформаційно-технологічних галузей і розвиток вітчизняних виробників комп'ютерів, телекомунікаційного обладнання та електронної техніки. Однак електронна промисловість України значно відстала від світового рівня. Основне завдання, що стоїть нині

перед державою – це створення національної інноваційної системи, що базується на розвиненій інфраструктурі, цивілізованому ринку технологій і законодавчій охороні результатів інтелектуальної праці. Спираючись на ефективну державну політику, Україна має реальні можливості здійснити технологічний прорив.

Політика у сфері інформаційного суспільства має міжгалузевий, комплексний характер і передбачає перебудову суспільства відповідно до вимог сучасного глобального простору. Модернізація механізму інформаційного забезпечення відповідно до вимог інформаційного суспільства передбачає створення нових складників, що базуються на науково-технічному й виробничому комплексі інформаційної індустрії.

Досить важливими проблемами сьогодення залишаються:

- висока інформаційна залежність України від іноземних держав;
- неналагодженість системної електронної комунікації між державною владою, громадою, суспільством;
- політична заангажованість інформації.

Висновки і пропозиції. Таким чином, держава повинна стати менеджером, координатором, дипломатичним, правовим і фінансовим гарантом забезпечення прав людини в сучасній Україні. Розв'язання зазначених проблем потребує підготовки працівників органів державного й громадського управління до управлінських дій з обміну інформацією, набуття інформаційних умінь і навичок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бухтатий О.Є. Взаємовідносини органів державної влади та засобів масової інформації в умовах демократичного державотворення : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 ; Харк. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Харків, 2010. 20 с.

2. Вайнштейн Г.И. Информационная революция и демократия: ожидания, реальность, перспективы. *Мировая экономика и международные отношения*. 2003. № 7–8. С. 13–21.

3. Дегтяр А.О. Інформатизація державного управління: сучасні проблеми та вектор розвитку. *Держава та регіони : збірник наукових праць*. Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2011. № 1. С. 21–26.

4. Дзюба М.Т., Демцов А.А. Ведення державної інформаційної політики у побудові єдиного інформаційного простору. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2009. № 19. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Znpviknu/2009_19/vip1921.pdf.

5. Дзюндзюк В.Б. Ефективність діяльності публічних організацій : монографія. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2003. 236 с.

6. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09 квітня 1999 р. № 586-XIV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20. Ст. 123.

7. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06 червня 2019 р. № 2745-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>.

8. Ібрагімова І.М. Інформаційне суспільство та взаємодія влади з громадськістю: вимоги ефективності. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2004. № 1. С. 36–41.

9. Крюков О.І. Інформаційна політика як важливий чинник функціонування держави : теоретико-методологічний аспект. *Теорія та практика державного управління : збірник наукових праць*. Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2007. № 4 (19). С. 309–315.

10. Луценко С.М. Проблемні аспекти функціонування інформаційної діяльності органів влади. *Сучасні проблеми гуманізації та гармонізації управління* : матеріали X Міжнар. міждисциплінарн. наук.-практ. школи-конф. Харків : Українська асоціація «Жінки в науці та освіті»; Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, 2010. С. 268–269.